Uprostřed rozhovorů o folku jako fenoménu, těžkých začátcích i muzice samotné, vedených s různými folkovými písničkáři a kapelami, a především uprostřed léta, jsem se pod jedním z folkových pódií potkal s písničkářkou Evou Henychovou. Začali jsme si povídat a já jsem se dozvěděl, že Eva se shodou okolností asi čtrnáct dní předtím vrátila ze své cesty po Moldávii a Ukrajině, kam pro naše krajany vyvezla křehké exportní zboží, které - alespoň zatím - nepodléhá clu ani žádným podobným administrativním formalitám - českou folkovou písničku. A protože mě její povídání velmi zaujalo, rozhodl jsem se zapnout diktafon a podělit se s vámi o zážitek z Evina vyprávění.

Tak, Evo, jaké země jsi vlastně navštívila?

Rumunsko, Moldávii a Ukrajinu.

Jak jsi tam byla dlouho?

Byla jsem tam jedenáct dní od 11. do 22. června.

Jak to vůbec vzniklo?

Tyhle věci vznikaj tak, že se postupně nabalujou. Hrála jsem v Mladý Boleslavi a tam nám s tím koncertem pomáhal jeden evangelickej farář. Jemu se to moc líbilo. On pak sloužil jako kaplan v Bosně, tam si na mě vzpomněl, pozval mě a já tam hrála pro vojáky SFOR. Takže tak se dostaly ty kontakty k lidem, kteří tam jezdí pravidelně pomáhat našim krajanům. Oni jim tam vozí český knížky a český učitele a tak. No a na jednu z těch cest právě vzali i mě.

Aha, já už jsem se lekl, že jsi tam jela úplně sama...

Tohle byl vlastně jediný způsob, jak se tam dostat, protože odjet do zemí jako je Moldávie nebo

Ukrajina je jinak hroznej problém. Člověk musí mít víza a je to tam hrozně nebezpečný, na hranicích a všude. Jako že sama jsem schopná vlastně ledasčeho, po naší republice jezdím vlastně pořád sama a absolvuju v kuse sama třeba i dvacet koncertů, tak na tohle bych si asi netroufla.

Čím jste jezdili?

Obytnou avií. Dva chlapi a já.

A to byli přímo pracovníci nějaké mise?

Jeden byl přímo vyslanec z ministerstva zahraničních věcí, který měl na starosti nějaký ty krajanský vztahy, i na tý finanční úrovni, a ten druhej byl jakoby externí spolupracovník toho ministerstva a fungoval tam spíš jako taková lidská spojka. Prostě byl to ten, který tam přivezl ty učebnice, on především ty lidi zná, protože už tam jezdí nějakých deset let.

Jak jste tam mluvili?

Mluvili jsme česky s tím, že občas bylo potřeba nějaký ruský slovíčko. Ty Češi tam mluví česky až na takový úrovni, že jsme byli schopný se s nima domluvit. Občas bylo dobře, že člověk rozuměl rusky, protože některý slova oni mají takový zkomolený. Někdy ale bylo třeba, abychom jim to řekli celý rusky, protože přeci jen někteří z nich už česky rozuměli velmi špatně.

Jak probíhaly samotné koncerty?

Těch koncertů bylo pět a každý byl trochu jiný. Ten první byl v Moldávii v jedný takový vesničce, v sále takový jakoby hudební školy, něco jako u nás jsou lidový školy umění. Samozřejmě ale tam je to všechno jinak, asi tak padesát let pozadu. Byla to taková stará polorozbořená budova, která potřebuje opravit. Ten druhej koncert byl v Oděse na Ukrajině; to už bylo civilizovanější místo. Ten koncert se konal v takovém muzeu v centru města. Takže to bylo trochu jiný. Jeden

koncert byl v Simferopolu, to je na Krymu, konal se v takovým velkým kulturáku, a ten koncert byl součástí kulturního večera, který si tam ti čeští krajani zorganizovali. Takže tam přede mnou zpívali různý lidi český lidovky, tancovali, nějaký dechovky tam byly, a na konci večera jsem byla já. A ty poslední dva koncerty byly v Čechohradě a v Bohemce, to jsou takový malý vesničky. Jeden z těch koncertů byl v katolickém kostele a druhý v evangelickém.

Na tom koncertě v Simferopolu jsi měla možnost, jak jsi sama řekla, slyšet lidovou tvorbu, kterou si naši krajané kdysi s sebou na Ukrajinu přivezli. Jak se ti to jevilo jako člověku, který právě přijel z Čech těchto dnů, kde se ty tradice přeci jen vyvíjejí dál?

Z jistýho pohledu je to strašně srandovní. Ty lidi už vlastně neví, co je to folklór. Oni tam přijeli před stopadesáti lety, přivezli si tenkrát nějaký starý kroje, který se do dneška přešívaj podle toho jednoho vzoru, kterej se jim zachoval. Takže ty kroje vypadaj úplně příšerně. Já se teda v krojích moc nevyznám, ale něco málo o tom vím, a byla to dost bída. Protože u nás vlastně ty kroje doznaly určitých změn, ještě třeba na začátku dvacátýho století se u nás nosily a byly k tomu účelu modernizovaný. A to jsou ty kroje, který u nás známe dneska. Kdežto oni mají ty kroje o sto let starší. Taky si přivezli nějaký písničky, který už mezitím zapomněli, slova jsou strašně zkomolený. Když je zpívají, tak já mám mnohdy pocit, že neví, o čem vlastně zpívají, že tomu moc nerozumí. A navíc jejich představa doprovodné kapely není ani třeba česká dudácká nebo moravská cimbálovka, ale dechovka. Asi v tý době, když odcházeli, byla na vrcholu dechová hudba, a tak oni si přivezli jako folklórní muziku právě dechovku. Takže je to, jako když se podíváš do nějakýho skanzenu, ale smát se tomu člověk nemůže.

Máš tedy pocit, že to je jen zdegenerovaná kultura a nebo máš pocit, že oni si vytvořili tak trochu svou vlastní a že je to dobře?

Tak to je tak, jak se na to podíváš, težko říct. Spíš bych s tebou souhlasila v tom, že si vytvořili svoji specifickou kulturu, kterou jinde nenajdeš.

Pojďme se teď bavit o těch tvých recitálech. Měly stejnou dramaturgii jako když hraješ tady v Čechách, nebo ses to snažila nějak přizpůsobit? Přemýšlela jsi nad tím, než jsi tam odjela?

Přemýšlela, ale hodně jsem počítala s tím, že se nechám inspirovat tou situací. Že hodně zjistím, až si sednu do auta s těma klukama, který tam byli a který to znají. A hned po prvním

koncertě jsem zjistila, že vůbec není potřeba zpívat jenom lidovky. Já jsem si myslela, že ty moje písničky vůbec nebudou brát, a to jsem se mýlila, protože oni vlastně lidovky a jiný písničky vůbec nerozlišujou. Oni vlastně nevědí, co se tady u nás dneska hraje, že je tu nějaká moderní populární hudba. Takže ty moje písničky, který jsem jim zpívala, pro ně byly srovnatelný jako ty lidovky. Prostě jsem jim zpívala ty svý písně a oni to brali.

Měla jsi pocit, že rozumějí všemu v textech? Teď nemyslím z jazykového důvodu, ale spíš významově.

Pochopila jsem velmi brzy, že asi nebude dobrý hrát ty moje složitější šansonový záležitosti. Jedině koncert v tý Oděse, tam jsem cítila větší dotek té civilizace, tam jsem si mohla dovolit zpívat i něco jiného a cítila jsem, že ty lidi to berou, že tomu rozumějí. Takže na těch vesničkách jsem se snažila vybírat písně pokud možno nejsrozumitelnější.

Jak byly dlouhý ty recitály?

Přibližně hodinu.

A povídala jsi taky něco mezi písničkama?

Jak kdy. Myslela jsem si, že budu jenom zpívat, ale já jsem vždycky přinucena tou situací nakonec něco říct. Takže jsem na ně něco mluvila a hodně jsem se snažila vycházet z toho přítomnýho okamžiku. Jako třeba když tam byly děti, tak jsem mluvila k dětem a mluvila jsem o nich. Mluvila jsem o tom, jak je to skvělý, když přijede člověk z Čech do země, ve který nikdy před tím nebyl, a potká tam skupinu lidí, který mluví česky. A přijde tam do nějaký rodiny. To je opravdu fantastickej pocit. Ono je to tam samozřejmě trochu jiný, málokdy mají koupelnu a skoro vždycky jen suchej záchod. Ale na zdi mají prezidenta Havla a v květináči zapíchutou českou vlajku. To jsou opravdu takový dojemný okamžiky. Tak o tomhletom jsem tam třeba mluvila.Tohle mi rozuměli velmi dobře a byli za to hrozně vděční.

Zastavili se za tebou ty lidi po koncertě a chtěli si povídat?

Chtěli, ale nebylo to třeba tak jako u nás. Třeba na těch vesničkách byli ty lidi úplně poprvý v životě na opravdovým koncertě. Oni vlastně vůbec nevěděli, jak se to na takovým koncertě dělá. Jestli mají tleskat a jak dlouho, vůbec nevěděli jak funguje systém přídavků, jestli se se mnou po koncertě vůbec můžou bavit. Byly tam takový určitý snahy za mnou přijít a říct mi, že se jim to líbilo, ale bylo to takový mnohem rozpačitější, než u nás. Ale třeba v tý Moldávii byl koncert zakončenej takovou hostinou, takže tam byli ve svým živlu. Seděla jsem tam mezi nima, nalejvala se vodka, a to už byli doma a vzali mě mezi sebe. Ale bezprostředně po tom koncertu neměli takovou odvahu se se mnou dát do řeči.

Bydleli jste normálně v rodinách?

Jasně, v rodinách.

Živili jste se tím, co jste si přivezli, nebo jste jedli jejich krajová jídla?

Jedli jsme jejich. Jídla byly moc dobrý. Kam jsme přijeli, tam se dělaly hostiny na naši počest. Oni nemají peníze, ale o jídlo tam nouze není. A vaří se tam hrozně dobře, fakt dobrá kuchyně. Tam se jí hodně masa, takovýho dobrýho masa. A ohromný množství zeleniny.

Nestýská se těm moldavským a ukrajinským Čechům?

Samozřejmě zejména ti Ukrajinci se snaží, když to jde, jít do Čech. Je to jednak nějakej sentiment, kterej je sem žene, ale pak samozřejmě taky vidina lepšího života. My si to třeba neuvědomujeme, furt na něco nadáváme, ale v porovnání s tím, jak oni tam žijou, tak my jsme tady bohatej západ.

Evo, děkuju za rozhovor